

Η Ευρωπαϊκή Αμυντική Βιομηχανική Στρατηγική (European Defence Industrial Strategy) και η συμβολή όσον αφορά την ασφάλεια, την ανθεκτικότητα, την επιχειρηματικότητα και τη μείωση της ανεργίας

Αντισυνταγματάρχης ε.α. Κουκάκης Γεώργιος
Μέλος ΑΛΛΗΛΟΝ

Διεθνολόγος, Συγγραφέας, Κύριος Ερευνητής του ΚΕΔΙΣΑ, Research Associate of HERMES, Μέλος του ΕΛ.Ι.Σ.ΜΕ., της ΑΛΛΗΛΟΝ και της Mercury Negotiation Academy, Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος του Προγράμματος «Σπουδές Ασφάλειας στη Μεσόγειο (BASIC)» του ΚΕΔΙΒΙΜ Πανεπιστημίου Αιγαίου

[Georgios Koukakis | LinkedIn](#)

Περίληψη

Το παρόν άρθρο αναφέρεται στην Ευρωπαϊκή Αμυντική Βιομηχανική Στρατηγική που δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις 5 Μαρτίου 2024. Υποστηρίζει δε ότι το εν λόγω στρατηγικό έγγραφο συμβάλλει σημαντικά –εκτός από την αυτονόητη ανάπτυξη του τομέα της άμυνας και ασφάλειας– στην προώθηση της επιχειρηματικότητας και την καταπολέμηση της ανεργίας.

Αν και οι έννοιες της ασφάλειας και της ανθεκτικότητας είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με αυτή της άμυνας –δηλαδή της προάσπισης ενός δρώντα από εξωτερικές στρατιωτικές απειλές– εν τούτοις είναι πολύ πιο ευρείες, περιλαμβάνοντας την προστασία του δρώντα και τη μείωση των τρωτοτήτων του αντίστοιχα έναντι κάθε είδους εσωτερικών ή/και εξωτερικών απειλών (οικονομικές, περιβαλλοντικές, υγειονομικές, κ.λπ.). Παρ' όλα αυτά, η άμυνα αποτελεί τη «ραχοκοκαλιά» της ασφάλειας και της ανθεκτικότητας, καθώς εξασφαλίζει την ειρήνη και τη σταθερότητα, συνθήκες οι οποίες επιτρέπουν στους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς να αναπτύξουν απερίσπαστοι τις οικονομικές, εμπορικές, κ.λπ. δραστηριότητές τους, διευκολύνοντας με τον τρόπο αυτό την ανάπτυξη σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο.

Εικόνα 1: Ενημερωτικό Φυλλάδιο της ΕΕ για την Ευρωπαϊκή Αμυντική Βιομηχανική Στρατηγική
Πηγή: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/european-defence-industrial-strategy-factsheet_en

Αναπόσπαστο δε κομμάτι της άμυνας είναι η **αμυντική βιομηχανία**, το σύνολο δηλαδή των δημόσιων και ιδιωτικών επιχειρήσεων οι οποίες παράγουν ή προμηθεύουν τους κρατικούς και μη δρώντες με αγαθά ή παρέχουν υπηρεσίες που σχετίζονται με οποιονδήποτε τρόπο με τον αμυντικό τομέα. Αναγνωρίζοντας την ιδιαίτερα σημαντική αυτή συμβολή –σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το σύγχρονο περιβάλλον ασφάλειας αποτελεί ένα περιβάλλον **αικρίσεων** (permacrisis) και **πολυκρίσεων** (polycrisis) – η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) εξέδωσε στις 5 Μαρτίου 2024 την πρώτη **Ευρωπαϊκή Αμυντική Βιομηχανική Στρατηγική** (European Defence Industrial Strategy, EDIS) η οποία αποσκοπεί:

1. Στην αύξηση και βελτίωση των **επενδύσεων** των κρατών-μελών (κ-μ) της ΕΕ,
2. Στη διευκόλυνση της **συνεργασίας** των κ-μ της ΕΕ, και
3. Στο **συντονισμό** των δράσεων των κ-μ της ΕΕ όσον αφορά τον τομέα της ασφάλειας και της άμυνας.

Εικόνα 2: Ενημερωτικό Φυλλάδιο της ΕΕ για την Ευρωπαϊκή Αμυντική Βιομηχανική Στρατηγική

Πηγή: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/european-defence-industrial-strategy-factsheet_en

Επιπλέον, το εν λόγω έγγραφο επισημαίνει ότι η Αμυντική Βιομηχανία της ΕΕ συμβάλλει ζωτικά στην **επιχειρησιακή ετοιμότητα** του αμυντικού τομέα, καθώς επιτρέπει στα κ-μ της ΕΕ να προστατεύουν τους πολίτες τους, την ακεραιότητα του εδάφους και των κρίσιμων περιουσιακών στοιχείων και υποδομών, καθώς και τις θεμελιώδεις δημοκρατικές αξίες και διαδικασίες. Επιπλέον παρέχει στην ΕΕ τη δυνατότητα να παρέχει **στρατιωτική βοήθεια** στους εταίρους της (όπως συμβαίνει πρόσφατα με την Ουκρανία), αλλά και να ενεργεί **ταχύτερα** και πιο **αποφασιστικά** σε περιόδους κρίσεων.

Εικόνα 3: Ενημερωτικό Φυλλάδιο της ΕΕ για το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Αμυντικής Βιομηχανίας

Πηγή: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/european-defence-industry-programme-factsheet_en

Η Ευρωπαϊκή Αμυντική Βιομηχανική Στρατηγική τονίζει επίσης μεταξύ άλλων την ανάγκη ενδυνάμωσης της **Ευρωπαϊκής Αμυντικής Τεχνολογικής και Βιομηχανικής Βάσης** (European Defence Technological and Industrial Base, EDTIB) συμπεριλαμβανομένων και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, μέσω:

1. Περισσότερων, καλύτερων, ομαδικών και ευρωπαϊκών **επενδύσεων**,
2. Της ενίσχυσης της **ασφάλειας ανεφοδιασμού**,
3. Της ανάπτυξης εξειδικευμένων **οικονομικών εργαλείων**,
4. Της καλλιέργειας **κουλτούρας αμυντικής ετοιμότητας**, και
5. Της ανάπτυξης **συνεργατικών σχημάτων** με εταίρους όμοιας ιδεολογίας.

Για την υποστήριξη δε της εν λόγω στρατηγικής, η ΕΕ έχει εκπονήσει το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Αμυντικής Βιομηχανίας (European Defence Industry Programme, EDIP), μέσω του οποίου:

1. Παρέχεται **οικονομική υποστήριξη** ύψους 1.500.000.000€ από τον προϋπολογισμό της ΕΕ για την περίοδο 2025-2027,
2. Ενδυναμώνεται η **ανταγωνιστικότητα**, η **ανταπόκριση** και η **ανθεκτικότητα** της Αμυντικής Τεχνολογικής και Βιομηχανικής Βάσης της ΕΕ,
3. Υποβοηθείται η ανοικοδόμηση και ο εκσυγχρονισμός της **Αμυντικής Βιομηχανίας της Ουκρανίας**,
4. Παρέχονται νέα **εργαλεία** στα κ-μ της ΕΕ για τη διευκόλυνση της συνεργασίας τους,
5. Εξασφαλίζεται η **διαθεσιμότητα** και ο **εφοδιασμός** αμυντικών

προϊόντων σε σταθερή βάση, έγκαιρα και στις απαιτούμενες ποσότητες.

FINANCIAL SUPPORT TO BOOST INVESTMENT

- Bridging the gap between recent emergency instruments and the next MFF
- EU grants to incentivise Member States cooperation on common procurement from the European defence industry
- EU grants to de-risk investment in the production capacities of the European defence industry
- Supporting the production and commercialisation of defence products developed in cooperation (e.g. the European Defence Fund)

RECONSTRUCTING AND DEVELOPING UKRAINE DEFENCE INDUSTRY

- Possibility to use the windfall profits of frozen Russian assets subject to Council decision on a proposal by High Representative
- Participation in EDIP open to Ukraine.
- Supporting cooperation with Ukrainian Defence Industry
- Joint procurement with and for Ukraine

STRUCTURE FOR EUROPEAN ARMA-MENT PROGRAMME (SEAP)

- Open to EU Member States, Associated Countries and Ukraine
- Facilitating armament cooperation through:
 - Dedicated EU funding
 - Harmonised and simplified joint procurement rules
 - VAT waiver in case of joint ownership through a SEAP

AN EU-WIDE SECURITY OF SUPPLY REGIME

- Enhancing Security of Supply to address bottlenecks in critical supply chains
- A toolbox of crisis response measures adapted to the nature of the crisis
- Member States at the heart of the regime, with Council responsible for the activation

A NEW DEFENCE INDUSTRIAL READINESS BOARD

- Composed of the Commission, the High Representative/Head of the European Defence Agency and the Member States
- Providing strategic guidance and coherence in EU actions to increase defence industrial readiness
- Assisting and advising the Commission in the implementation of EDIP

»»» #EUDefenceIndustry

© European Union, 2024
 None of this document is allowed, provided appropriate credit is given and any changes are indicated (Creative Commons Attribution 4.0 International license). No use for the modification of elements that are not owned by the EU. Permission may need to be sought directly from the respective right holders.
 Images: © European Union, © Shutterstock

Εικόνα 4: Ενημερωτικό Φυλλάδιο της ΕΕ για το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Αμυντικής Βιομηχανίας

Πηγή: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/european-defence-industry-programme-factsheet_en

Στο σημείο αυτό αξίζει να τονιστεί ότι μέσω της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Βιομηχανικής Στρατηγικής και του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Αμυντικής Βιομηχανίας υποβοηθείται η επίτευξη των στόχων που έχει θέσει η ΕΕ στην τρίτη κατά σειρά Στρατηγική Ασφάλειας (Security Strategy) της ΕΕ – η πρώτη δημοσιεύτηκε το 2003 (European Security Strategy, ESS) και η δεύτερη το 2016 (European Union Global Strategy, EUGS)– με την ονομασία **Στρατηγική Πυξίδα** (Strategic Compass), οι οποίοι είναι ομαδοποιημένοι στους ακόλουθους τέσσερις πυλώνες:

THE EU AS SECURITY PROVIDER, GLOBAL ACTOR AND PARTNER IN SECURITY AND DEFENCE

A united European commitment for a strong EU in security and defence is as crucial as ever. Building on a common sense of purpose and responsibility, the Strategic Compass specifies clear targets and milestones in four work strands:

ACT

- Up to 5,000 strong EU Rapid Deployment Capacity
- Live exercises on land and at sea
- Enhance Military Mobility
- Reinforce civilian and military CSOP missions and operations
- More rapid and flexible decision-making

SECURE

- Hybrid Toolbox and Response Teams
- Cyber Diplomatic Toolbox and Cyber Defence Policy
- Foreign Information Manipulation and Interference Toolbox
- EU Space Strategy for Security and Defence
- Coordinated Maritime Presences around the world

INVEST

- Spend more and better – defence spending and incentives for cooperation
- Strategic enablers and next generation capabilities
- Boost defence technological innovation to reduce strategic dependencies

PARTNER

- Strengthened strategic partnership with NATO and the UN
- Cooperation with regional partners (OSCE, AU, ASEAN)
- Strong bilateral partnerships
- Military assistance to partners through the European Peace Facility

© European Union, 2024

Εικόνα 5: Οι 4 Πυλώνες της Στρατηγικής Πυξίδας

Πηγή: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/2022-03-21_strategic_compass-factsheet.pdf

1. **ΔΡΩ** (ACT), ο οποίος προβλέπει μεταξύ άλλων τη δημιουργία μίας Ευρωπαϊκής Δύναμης Ταχείας Ανάπτυξης (EU Rapid Deployment Capacity, EURDC), τη διεξαγωγή κοινών στρατιωτικών ασκήσεων σε ξηρά και θάλασσα, την ενίσχυση της στρατιωτικής κινητικότητας και των αποστολών/επιχειρήσεων της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ), και την ταχύτερη και πιο ευέλικτη λήψη απόφασης.
2. **ΑΣΦΑΛΙΣΜ** (SECURE), ο οποίος προβλέπει μεταξύ άλλων τη δημιουργία μίας ποικιλίας Εργαλειοθηκών (για τις Υβριδικές Απειλές, την Ψηφιακή Διπλωματία και την Ξένη Χειραγώγηση Πληροφοριών & Παρέμβαση), τη δημιουργία Ομάδων Αντίδρασης Υβριδικών Απειλών, την εφαρμογή Πολιτικής Κυβερνοασφάλειας και Διαστημικής Στρατηγικής για την Ασφάλεια και την Άμυνα και τη συντονισμένη θαλάσσια παρουσία σε παγκόσμιο επίπεδο,
3. **ΕΠΕΝΔΥΩ** (INVEST), ο οποίος προβλέπει μεταξύ άλλων την αύξηση των αμυντικών δαπανών, τη βελτίωση της συνεργασίας των κ-μ, την ανάπτυξη στρατηγικών δυνατοτήτων και την προώθηση της καινοτομίας για τη μείωση της στρατηγικής εξάρτησης από άλλους δρώντες, και
4. **ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΖΟΜΑΙ** (PARTNER), ο οποίος προβλέπει μεταξύ άλλων την ενδυνάμωση της συνεργασίας της ΕΕ με άλλους οργανισμούς όπως το NATO, ο ΟΗΕ, ο ΟΑΣΕ, η Αφρικανική Ένωση και ο ASEAN, την ανάπτυξη νέων εταιρικών σχέσεων και την στρατιωτική υποβοήθηση εταίρων μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Ειρήνης (European Peace Facility, EPF).

Λαμβάνοντας υπόψιν τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν στο παρόν άρθρο σε συνδυασμό με την αυξανόμενη εμφάνιση κρίσεων που παρατηρείται στις μέρες μας, γίνεται αντιληπτό ότι η **Ευρωπαϊκή Αμυντική Βιομηχανική Στρατηγική παρέχει το απαραίτητο θεσμικό πλαίσιο για την ανάπτυξη της Αμυντικής Βιομηχανίας** των κ-μ της και τα οικονομικά εργαλεία για την υποστήριξη των αντίστοιχων μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η παραγωγή μέσων/ συστημάτων επιθετικού χαρακτήρα (όπως τα κάθε λογής όπλα) συμβάλλει στην ενίσχυση των στρατιωτικών ικανοτήτων των κ-μ ώστε να μπορεί η ΕΕ να λειτουργεί ως **πάροχος ασφάλειας** (security provider), ενώ η αντίστοιχη παραγωγή μέσων/συστημάτων αμυντικού χαρακτήρα (όπως τα ραντάρ) στην ενίσχυση της **ανθεκτικότητας**, καθώς αυξάνουν την επιβιωσιμότητα έναντι των απειλών.

Επιπλέον, η ενίσχυση της Αμυντικής Βιομηχανίας και η συνεργασία με άλλα κράτη συμβάλλει στην τόνωση της οικονομίας, την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και τη διαφοροποίηση των πόρων, αυξάνοντας με τον τρόπο αυτό την **οικονομική ασφάλεια** των κ-μ και την **οικονομική ανθεκτικότητα** των αντίστοιχων επιχειρήσεων –οι οποίες μάλιστα όπως τονίζεται στο υπόψιν έγγραφο σε αρκετά κ-μ υπολειτουργούν– καθώς μπορούν να αντιμετωπίσουν ευκολότερα τις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς αλλά και ενδεχόμενες κρίσεις που ίσως προκύψουν.

Τέλος, διαπιστώνεται ότι **ο τομέας της Αμυντικής Βιομηχανίας αποτελεί ένα πολλά υποσχόμενο πεδίο όσον αφορά τις σπουδές και την επαγγελματική απασχόληση των νέων**, τόσο σε ερευνητικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο πρωτογενούς ή δευτερογενούς παραγωγής, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στη **μείωση της ανεργίας**. Σε κάθε περίπτωση, η Ευρωπαϊκή Αμυντική Βιομηχανική Στρατηγική αποτελεί μία θετική πρωτοβουλία της ΕΕ, ενδεικτική του τρόπου προσαρμογής της στις επικρατούσες συνθήκες, γεγονός που επισημαίνεται από τον **Josep Borrell** (Υπατος Εκπρόσωπος της ΕΕ για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας/Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής) στην ακόλουθη δήλωσή του:

«Πρέπει να ενισχύσουμε την αμυντική βιομηχανική και τεχνολογική μας βάση. Αυτό δεν ήταν σαφές σε κανέναν πριν από τον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, αλλά τώρα έχει γίνει κοινή λογική. Είναι απαραίτητη προϋπόθεση αν θέλουμε να είμαστε σε θέση να ενισχύσουμε την αμυντική μας ικανότητα σε ένα τεταμένο γεωπολιτικό πλαίσιο».

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κουκάκης, Γ. (2022). “Προς τα που δείχνει η Στρατηγική Πυξίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης;”. Κέντρο Διεθνών Στρατηγικών Αναλύσεων. Ερευνητική Εργασία No.78. <https://www.doi.org/10.13140/RG.2.2.11656.70406> (28/04/2024).

European Union External Action. (2024, March 16). “European Union Rapid Deployment Capacity”. https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-union-rapid-deployment-capacity_en (28/04/2024).

European Union External Action. (2024, March 11). “Time to strengthen European defence industry”. https://www.eeas.europa.eu/eeas/time-strengthen-european-defence-industry_en (28/04/2024).

Koukakis, G. (2023). Permacrises and Polycrises: Outlining the Contemporary Security Environment through References to Strategic Documents of Regional and International Actors. HAPSc Policy Briefs Series, 4(2), 55–64. <https://doi.org/10.12681/hapscpbs.36661> (28/04/2024).

Koukakis, G. (2023). Resilience: Highlighting its Importance for Security and Development through References to (National) Security Strategic Documents of International Actors. HAPSc Policy Briefs Series, 4(1), 77–87. <https://doi.org/10.12681/hapscpbs.35186> (28/04/2024).

Koukakis, G. (2024). “The First Ever 2024 European Defence Industrial Strategy: Background, Challenges and Future Considerations Regarding the European Security and Defense”. HERMES Institute of International Affairs, Security & Geoeconomy. Occasional Paper 2/2024. <https://www.doi.org/10.13140/RG.2.2.27247.44961> (28/04/2024).

Ελληνική Δημοκρατία/Υπουργείο Εξωτερικών. (2024, Μάρτιος 14). “Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ)”. <https://www.mfa.gr/exoteriki-politiki/i-ellada-stin-ee/kpaa.html> (28/04/2024).